

Člen 7.

Preizkušnja je teoretična (ustna in praktična). Opravlja se v enem roku. Kandidati se morajo javiti komisiji štiri mesece pred preizkušnjo. Da premejo temo za domačo nalogo, ki jo oddajo do dne 31. oktobra izpraševalni komisiji. V nalogi morajo biti natančno navedeni vsi viri, ki jih je kandidat uporabljal. Z njo naj pokaže koliko je sposoben. Samostalno izražati svoje mnenje o slepstvu.

Člen 8.

Pismena preizkušnja je klavzurna naloga pod nadzorstvom izpraševalne komisije. Teme se določajo v seji ter se našajo na spov. navedeno v členu 6.

Člen 9.

Z učenim nastopom naj pokaže kandidat, kako ume praktično udeleževati znanje in spretnost kot učitelj slepcev. Opravlja se na šoli za slepce.

Člen 10.

O redovanju, izpričevanju, odstopu, ponavljanju izpita in plačevanju pristojbine veljajo določbe izpraševalnega reda za osnovne ali meščanske šole.

Člen 11.

Ta pravilnik stoji v veljavo z dnem ko se priobči v »Uradnem listu«.

V Ljubljani, dne 31. dec. 1922.

Pokrajinska uprava za Slovenijo.

Oddelek za prosveto in vere.

Pokrajinski namestnik: **Iv. Hribar** s. r.

Dostavek: Po členu 3. pričujočega pravilnika so imenovani članom izpraševalnega odseka: **Dr. Alfred Šerko**, **dr. Leopold Ješe** in **tov. Jos. Kobal**.

Dr. Leopold Poljanec:

Naraščaj Rdečega križa.

Naraščaj — to je treba posebe poudarjati — privesek našega državnega društva in to je član »Lige društev Rdečega križa«, ki obsega zdaj 38 narodnosti. Naraščaj začne najprirodneje delovati z »Igro za dobro zdravje«, ki pa jo primerneje imenujemo tekmo. Ta tekma izhaja psihološko pravilno iz zdravega egoizma, ki ga je v vsakem otroku, ter ga ne paziti na lastno zdravje. Učenec se zaveže, da bo po določenih pravilih gledal na snago telesa, posebno rok, ust in zob, na snago razreda in stanovanja ter vestno (fair play) zabeleževal ob nadzorstvu staršev, starejših bratov ali sester tri mesece od dne do dne v posebne razpredelnice s križci vsa ona dela, ki jih je izvršil po predpisih. Vnemno pri igri izdatno podpira sugestivna množice, zakaj ves razred igra ali vsaj večina v razredu in učenec skuša prekositi učenca. Kadar pa učenci tri mesece ob vedno večjih zahtevah tekmujejo za dobro zdravje, jim pridejo glavna pravila zdravstva v meso in kri, »stara navada postane železna srčica«. Učitelj tekmo modro vodi, svetuje, navdušuje mladino, toda glavni pomen ima vendarle rodovina, saj mora učenec večino predpisanih točk izvršiti doma.

K bolnemu otroku pokličemo zaupljivo zdravnik, se posvetujemo z njim o podrobnostih ter se ravnamo po izdanih navodilih. Zakaj bi ne bilo enakega tesnega stika med starši in med šolo, ako hoče ta mladino vzgajati v zdravju, jo varovati boleznim, ter rodovini prihraniti mnogo skrbi in izdatkov? Mogoče je tako vzajemno delovanje, kakor nam pričajo šolske prilike na Angliškem, in tudi pri nas mora priti do njega.

Tekma za lastno zdravje pa otrokom kmalu pokaže in dokaže, da poedinec niti zdravja ne more doseči sam po sebi, temveč da je navezan na družbo, ki se iz nje ne more in ne sme izločiti. Pazeč na snago v razredu, stanovanju, na ulici skrbi učenec za zdravje součencev, sostanovalec, someščanov, zatirajoč mrčes in ravnajoč se po higienskih pravilih ne varuje samo sebe, temveč tudi človeško družbo kužnih bolezni. Učencu, ki v njem prekipava zdravja in življenja, učitelj ob spretnem postopku tako lahko vcepi (a težko zapove) altruizem, da se je treba pobrigati tudi za bolnega ali drugače nesrečnega součenca ter mu pomagati po najboljših močeh. Obzorje razreda, njega altruistično delovanje se širi; boleznim, siromaštva in nesreče ni samo v razredu, temveč jih je toliko v domačem kraju, okraju, pokrajini, državi (glad v Dalmaciji in Črni gori). Sočutje mladine se ne ustavi niti ob državnih mejah, marveč zahrepeni po sorodskih izven naših meja ter slednjič premeri in objame ves svet, kakor nam tako lepo dokazuje delovanje naraščaja ameriškega Rdečega križa (The Junior Red Cross). Tekma za dobro zdravje pa že sama vzgaja mladino tudi v odkriščnosti, ljubezni do resnice in v altruizmu, zakaj na zadnjem mestu omenjenih razpredelnice se skromno skriva (last not least) kakor dišča v joljica pod grmovjem najvažnejše vprašanje, ki mora nanj učenec vsak večer odgovoriti: »Ali si učinil danes najmanj eno dobro delo?« Vsak večer je treba izpraševati vest, polagati

račun in presojati delovanje in nehanje — materi in otroku; tekma za dobro zdravje postane tako brez vsake usiljivosti važna institucija velikega vzgojnega in нравnega pomena. To ni »igrackanje«; ta nagla in ostra obsodba nas ni počastila, a je naše odkrite prijatelje onkraj morja, ki vedo, kaj delajo, globoko užalila. (Konec. prih.)

Ferjalni Savez učiteljstva.

JUGOSLOVENSKEMU UČITELJSTVU!

V prošlih in predprošlih počitnicah je razpravljala kongres F. S. o vprašanju vstopa profesorjev in učiteljev v Ferjalni Savez. Rešiti je bilo treba vprašanje: ali na, se organizirajo nastavniki (profesorji, učitelji) z dijastvom v skupni F. S., ali naj se osnuje zanje poseben, t. j. Nastavniški Fer. Sav. Medtem ko je bilo na prvem kongresu rešeno to vprašanje kompromisno (potom težko ustvarljivih Krajevnih Udruženj) — je rešeno na zadnjem kongresu principijelno: učitelji in profesorji so sprejeti v skupni F. S. pod istimi pogoji kot dijaki. Dijaki-ferjalci ene šole naj tvorijo (z nastavniki-ferjalci te šole) eno podružnico; učitelji-ferjalci enega učiteljskega društva naj tvorijo analogno svojo posebno podružnico. Pozivamo vse tiste, ki bi hoteli osnovati pri svojem okrajnem društvu podružnico F. S., da se javijo Glavnemu Poverjeništvu F. S. v Beogradu II. Muška gimnazija, ki jim bo poslala pravila, poslovnik in potrebne formularje za vpisovanje. Na isti naslov se obračajte tudi za vsa druga navodila in informacije.

Ta poziv na učiteljstvo je zakasnel iz sledečih razlogov: Niti blejska skupščina, niti sarajevski kongres UJU nista imela časa, da bi se principijelno izrazila o vstopu učiteljstva v skupni F. S. (kot je to storil ljubljanski profesorski kongres.) Do sedaj smo čakali, da bi to storili upravni odbori. — Radi počasnosti ministrstva prosvete, ki do danes še ni proučilo in odobrilo na drugem kongresu izglasanih pravil F. S., stvar, tudi tem potom še ni rešena. Razen tega bi imel biti tega meseca donešen nov »pravilnik o povlaščenih voznih«. V sled volitev tudi to še ne bo kmalu rešeno.

Z današnjim pozivom prehajamo preko vsega tega k delu: k osnivanju učiteljskih podružnic F. S. Prva je že organizirana: ta je CXXXVII. podruž. kod Sreskog Učiteljskog Društva in Kruševcu. Sledite vsi! Kadar se bo reševalo vprašanje novega pravilnika o povlaščenih voznih treba da ste tu vsi in da z nami vred zahtevate povoljne povlastice za vse ferjalce-dijake in nastavnike.

Beograd, 29. januarja 1923.

Dr. Janže Novak,
Glav. Pov. F. S.

P. S. Članek g. V. Pirnata v zadnji številki »Učiteljskega Tovariša« je v toliko netočen v kolikor g. Pirnat ni — po moji krivdi — informiran o zaključkih zadnjega našega kongresa, ki je izglasal pravila po katerih morejo učitelji tvoriti samostojne podružnice F. S.

Iz Jugoslavije.

— V Ljubljano je dospel šef kabineta ministrstva prosvete g. Jovo P. Jovanović, član Glavnega odbora UJU. Prišel je skupno s podpredsednikom ženskega pokreta v Beogradu go Deafer, Ga Dedijer je dospel v svrhu proučevanja našega gospodinjstva šolstva. V ponedeljek sta posetila gospodinjstvo šole v Mladiki. — Ob tej priliki smo se informirali pri gosp. šefu o vesti, ki jo je prineslo dnevno časopisje v pretečenih dneh, da se izdeluje v vladi zopet nov načrt šolskega zakona in o naredbi, da se pripusti učiteljstvo na filozofsko fakulteto univerze. Prvo vest je odločno dementiral drugo na potrdil, da se deluje v ministrstvu na tem in da bo zadeva najbrže uspela.

— Stanar'na znaša po zakonu o draginskih dokladah v II. razredu (po mestih) do letne plače 2999 Din 4 Din, v III. razredu (po trgih in vaseh) 2 Din, od 3000 do 4999; v II. razredu 5 Din, v III. razredu 2 Din od 5000 do 7499 v II. razredu 9, v III. razredu 5 ter od 7500 Din letno naprej v II. razredu 13 in v III. razredu 9 Din. — Stanar'na upokojencev znaša do 2999 Din letne pokojnine v II. razredu 7, v III. razredu 5 ter od 3000 Din dalje v II. razredu 6 Din, v III. razredu pa 4 Din na dan.

— Odlikovanje. Z redom Sv. Save V. reda je odlikovana tov. Jerica Zeml'anova, voditeljica gospodinske šole v »Mladiki« in nadzornica gospodinskih šol v Sloveniji. Odlikovana je za zasluge,

na polju gospodinjstva šolstva. Odlikovanje je izročil imenom ministrstva, ob navzočnosti učit. zbora in gojenk mladice, sei kabineta ministra prosvete g. Jovo P. Jovanović.

— Učn. uspehi na učiteljskem. Učiteljske v Ljubljani: a) moško: 157 gojencev. Pozitivne rede je prejelo 110, padlo v enem predmetu 21, v dveh ali več predmetih 18, dva ponavljajna izpita. Uspeh torej, posebno se z ozirom na slab material zadovoljiv. b) žensko: 191 gojenk. Neugoden uspeh pri s. med temi dva ponavljajna izpita. Izbran material, bogša predizobrazba, marljivost. — Državno moško učiteljske v Mariboru: Gojencev 161, gojenk 33, skupaj 194. Pozitivni red 155, negativni 38, nerazredovan 1. — Drž. žensko učit. v Mariboru: 3letniki, štev. gojenk 98. Pozitivne rede je dobilo 85 (86%), z enim nezadostnim 7%, z dvema ali več 4%, ne razredovane 2%. — Zasebno žensko učiteljske šolskih sester: število gojenk 165. Pozitiven uspeh je bil pri 155 gojenkah, 1 nezadosten pri 8, 2 ali več nezadostnih pri eni. Nerazredovana ena.

— Opozorjamo na sklepe zadnje seje ožjega sosveta pov. UJU, ki se nahajajo v današnji številki zadelj.

— Okrajna učiteljska društva opozorjamo da na, svoje sklepe o naročitvi »Narodne Prosvete« v smislu sklepa širjejeja sosveta sporoče poverjenstvu UJU. Dovoljno je po dopisnici, da ve poverjenstvo potem razpolagati z drugimi izvodi.

— Pohvalno priznanje je izrekel višji šolski svet Kajnlht Valentinu, učitelju na deški ter Kandi R., učiteljici na dekliški osnovni šoli Ptuj-okolica za izredno marljivo in prav smotreno delo v šoli ter za prav dobre vzgojne in učne uspehe. K temu odlikovanju iskrene čestitke. — Ožji tovariši.

— Tov. Filip Hauptmanu, nadučitelju v Svečini pri Mariboru je višji šolski svet v svoji zadnji seji lanskega leta izrekel soglasno priznanje in zahvalo za njegovo uspešno delovanje. — To priznanje in zahvalo je zaslužil mož v polni meri, kajti na svojem mestu služi nad 30 let in to do prevrata kot prvi narodni »mučenik« v kraju, kjer sta imela nemški »Schulverein« in »Slidmarka« močno postojanko. Kljub nemškemu in nemčurskemu pritisku je ostal narodno neomahljiv ter odgojil tudi svoje otroke v narodnem duhu.

— Tovariše, ki so predavali o našem narodno-prosvetnem delu pri okrajnih učiteljskih društvih vabimo, da vpošljejo svoje referate na uredništvo, ker bodo njihove razprave dobrodošle za »anketo o našem narodno-prosvetnem delu«. Saj je mnogo tovarišev, ki so razpravljali o tem. Čudimo se, da se nobena učiteljica ne oglasi, da bi razpravljala o poslanstvu učitelja na polju narodne prosvete in o delu izven šole.

— Tajnike okrajnih učiteljskih društev opozorjamo da morajo sklepe in resolucije zborovani poslati tudi na poverjenstvo (noleg uredništva »Učit. Tov.«), ker oddaja uredništvo rokopise v tisk in jih ne izroča poverjenstvu.

— † Fran Fabinc, Umrl je v Ljubljani Fran Fabinc prof. na slov. trg. šoli. Pokojnik je bil večletni urednik »Slovenskega Učitelja«. Služboval je svoječasno na osnovni šoli na Jesenicah, potem v Ljubljani. Nameščen je bil na vadnici državnega učiteljskega in prideljen trgovski šoli. Poleg strokovne izobrazbe je poseval mnogo pozornosti v svojem življenju tudi splošni izobrazbi, ki si jo je na podlagi svoje nadarjenosti visoko dvignil. — N. p. v m.!

— Tovariši — lovci! Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustreljene ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošljajo take eksemplare. Stroške in poštnino povrnemo. Na delo tedaj; procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablja izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

Naša samoizobrazba.

— »O razvoju srbske književnosti«, predavala pri »Učit. dr. za krški okraj« dne 13. januarja 1923 tov. M. Stupica.

— »O slov. učitelju v Cankarju«, predavala pri »Celjskem učit. društvu« dne 13. jan. tov. Franjo Roš.

— »Kako in kedaj izgovarjamo si z vs«, razpravljaj pri Celjskem učit. dr. dne 13. jan. 1923 tov. str. uč. Černei.

— »Vzgajajmo novu generacijo«, predavala pri »Belokranjskem učiteljskem

d. »štvu«, dne 13. januarja 1923 tovariš Bogovič.

— »O telesni vzgoji«, predavaj pri Šoštarijem učiteljskem društvu dne 11. januarja 1923 tov. Porekar.

— »O početni obuki srpsko-hrvatskega jezika na osnovni šoli«, predavala na zborovanju Učit. društva za brežiški in sevniški okraj gđc. Stupica, učiteljica srbo-hrvaščine v Krškem.

Nove knjige in druge publikacije.

— kpl Novi Rod, list za mladino. Letno 10 lir. Uredništvo se nahaja v Trstu, ul. Fabio Severo, 25. Uprava: »Novi Rod«, Trieste. — San Giovanni, Casella postale, Last in založba Zveze slovenskih učit. društev v Trstu.

— kpl Ročni zapisnik. Izdala »Zveza Jugoslovenskih učiteljskih društev«, Juliske Krajine. Za leto 1923.

— kpl Josipina Turnograjska. Njeno življenje in delo. Slovenska ženska knjižnica, t. zvezek, Str. 113. Cena —. Založila in izdala »Mari-borska tiskarna«.

— kpl Ivan Matičič: Na krvavih poljanah. Trpljenje in strahote z bojnih pohodov bivšega slovenskega planinskega polka. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Elegantly vezano. Str. 270. Cena 32 Din. S 25 slikami. (Glej oceno!)

— kpl Preplata na »Zavičaj« ostaje ista — 10 dinara godišnje. Imamo sve brojeve od septembra 1922. god. Preplata na Posvetni Radnik za prošlu godinu iznosi 20 dinara, a za novu godinu objaviće se naknadno. Srpske Narodne Pesme, prvu i drugu svesku, prodajemo po pola dinara a treću po jedan dinar od primerka. Prva sveska iz zbirke »Naša Neoslobodjena Braća« — »Naša Istara« staje 1 dinar. Adresa za porudžbine, novčane pošiljke i korespondenciju: Uredništvo »Zavičaja« — Skopje.

Književnost in umetnost.

— k Prof. A. Sasso: Grobovi. Trilogija U. Foscola, H. Pindemontia i I. Torti. 1918. Split. Prevaljalec trilogije čuti nedvomno veliko duševno sorodnost z njenimi avtorji, kojih poezijo prevaja pristna čuvstvenost in melkoba umetniške duše italijanske: Prevod je doživel svojo drugo izdajo baš v tej dobi, ko zeva po zemlji stotisoče skoro še svežih grobov, kajti idealni prevajalec iskreno občuduje pozabljene grobove: svojih rojakov, ki so padli v tujni in jim domovina ni mogla dati poslednjega bivališča; prevedenje pesnitve jim posveča kot skupen spomenik. — Motiv vsem trem pesnitvam tvoril en in isti predmet: grob, češčenje grobov dragih pokojnikov, češčenje spomina junakov in duševnih velikov. Foscola nazivljejo splošno »pesnika grobov« in obe drugi pesmi bi bili čitatelju nejasni brez predločbe Foscolove, na kojoj se pravzaprav nanašata in koja je bila ona iskra, ki je zanetila pesniški zar njihovih avtorjev. Foscolova pesem (prva) je posvečena prijatelju Pindemontiju, ki se je tudi bavil s tem motivom. Zabilo ga je pomankanje-pietete tedanjega zakona, (l. 1806 izdan od Napoleona), ki ni dopuščal nikake razlike med grobovi, nikakih spomenikov in tudi ne posećanje pokopališča. To je Pindemontija, avtorja druge pesnitve napotilo, da je dal duška svojim občutkom v prelepih stihih, ki jih je obelodanil kot odmev prijateljeve pesmi, kjer vzklika:

»Vaj, koliko poljba i pokolja!
Koliko li grobova se kopa,
Koliko li liešin bez ukopa...«

Tretji pesnik trilogije, Torti, pa je spesnil obema prvima: »O grobovima U. Foscola i H. Pindemontia«. Slika med drugim prizore iz vojne, ki so nam, žal, le predobro znani: voz, poln mrljev, ki jih zagrebajo v skupno jamo kakor živali. Pri tem se spominja svojega prijatelja — pesnika, ki je padel v boju, a niso znali za njegovo truplo: »Istotako je bil morda pokopan tudi tvoj pesnik, o domovina!« Prevajalec je opremlil knjigo s primernim uvodom in komentarijem, kar je v tem slučaju prav na mestu, ker bi bile pesmi brez tega nerazumljive. Kdor se zanima za tovrstno literaturo, mu bo knjiga prav dobrodošla. — Opozorjamo na založbo, ki je označena nad »novimi knjigami«.

k Ivan Matičič: Na krvavih poljanah. Trpljenje in strahote z bojnih pohodov bivšega slovenskega planinskega polka. — Str. 272 in 25 slik. Izšla je knjiga, kjer so opisani vsi bojni pohodi bivšega slovenskega planin, polka od prvega do zadnjega dne svetovne vojne. Pisatelj, ki je živel skoro ves čas pri polku in fronti kot navaden trpin, opisuje objektivno in živo vse strahote, ki so jih trpeli naši ljudje, opisuje zločine ki so jih uganijali nad našim moštvom avstrijski oficirji in krvni ki. Pretresljivi so prizori z Doberdobske planote, kjer so se obupno borile slabotne čete napram dvajsetkratni italijanski premoči. Potem pa v gorovju borba s plazovi, z zameti, Pohod v južne Tirole, dalje beg po Galiciji, Strašni so prizori od Hudoga loga kjer so umirali naši možje in sinovi pretresljivi so kriki umirajočih. Dalje Fajtji hrib, Špacapani. Potem pa strahote s Sv. Gabrijela, kjer je doživel polk svojo Golgoto. Človeku se zdi vsa ta eroza nekaj neverjetnega, a je vendar tragična resnica, krvava zgodovina, ki jo je pretrpelo toliko in toliko tisoč naših fantov in mož. Dalje poraz italijanske armade, pohod v Italijo. Strahovite boje ob Pjavi, poraz avstrijske armade, njen razpad in dalje upor polka in njeza zakletve. V knjigi je naštetih vse polno živih prič ki svedočijo za neovržno zgodovino tega strašnega trpljenja. Delo izpopolnjuje še 25 izvornih slik, ki predstavljajo vso kruto resničnost bestialne vojne. Za vsa

one tisoče in tisoče, ki so pri polku trpeli, bo to prava spominska knjiga, zanimiva pa bo tudi za vse ki nimajo pojma o grozotah na fronti. Knjiga bo zanimala tudi naše neodrešene brate, ker na njih zemlji se je vršila vsa ta strašna žaloigra in tudi njim je delo posvečeno. Kako so razpadali njih domovi, kako so razpadale cele vasi, kako je ginila vsa dežela. Pisatelj je gledal njeno razdejanje njeno zaslužnje, v duhu pa vidi tudi njeno — odrešenje. V »vizije osvete« dvigne zaslužnje brate iz robstva — Glej oglaš!

—k Dva mesece narodne slobode u Drnišu. Frano Zenko Donadini. Kdo se ne spominja časov in kaosa za časa prevrata. Zanimivo bi bilo zbrati podatke te revolucije iz vseh krajev naše domovine, se zanimiveje bi bilo podati sliko naše pripravljenosti in nepripravljenosti za to dobo. Tak opis nam podaja pričujoča knjižica. Kratke in jedrnat opis! Obsega sledeča poglavja: Vroč Drniš. — Drniš za doba rata. — Pred narodnim prevratom. — Prvi dani slobode. — Narodno vijeće. — Narodna garda. — Komandant Tomašević. — Dolazak srpske vojske. — Talijani pred Drnišom. — Talijani dolaze u Drniš. — Zauzeće Drniša. — Okršaj med Drnišom i Kninom. — Bježanija i progostva. — Viera u oslobođenje.

—k Cenni etnografico — storico — politici sulla Dalmazia. Compilati per cura del Dr. Hugo Werk avvocato in Zadar. Izdanje Odbora Narodnog Vijeća SHS za okupirane krajeve u Zagrebu. Zagreb 1919. Delce nam podaja etnografske, zgodovinske in politične podatke in statistiko Dalmacije, ki ni bila zanimiva in važna samo za dobo prevrata in z ozirom na mirovna pogajanja, temveč je ohranilo svojo aktualnost tudi za danes in nam tudi mnogo z ozirom na materijal v borbi za naše osvobodjenje.

—k Novi Rod, list za mladino. Izdaja Zveza jugosl. učit. društev v Juljski Krajini. Izhaja že tretje leto. Pomembnosti lista menda ni potreba povdarjati, ker je to edina duševna hrana za našo mladino na neodrešenem ozemlju. Letos si je nadel list zopet novo, prav okusno vnanjo opravo. Naslovna stran in vjnetje so lesorezi A. Černigoja. Tudi vsebina je prvovrstna.

—k Ročni zapisnik »Zveze Jugoslovenskih učiteljskih društev« Juljske Krajine za l. 1923. Ročni Zapisnik, ki ga izdaja »Zveza« ima velik pomen ne samo za učiteljstvo Juljske Krajine, temveč tudi za nas, kajti ta Zapisnik nam je nekaka bilanca od leta do leta za stanje našega šolstva in učiteljstva v neodrešenem ozemlju. Vsebina mu je: običajni koledar, pregled pedagoških časnikov in glasil, poštni tarif, kolkovanje, konzulati v Trstu, tovaršeni, naša organizacija, seznam učiteljstva po krajih (iz imenika so razvidni člani Zveze, učitelji italijanščine in šolski voditelji), razvidni so šolski kraji, imenik in statistika šol po stanju z dne 15. nov. 1922. Učiteljske v Tolminu.

—k Dr. Ivan Lah: »Josipina Turnograjska.« — Njeno življenje in delo. — Slovenska ženska knjižnica v Mariboru je izdala kot prvi svoj zvezek to literarno zgodovinsko delo. Kot tako ima svoj pomen in je dobro, da imamo enkrat o naši, časovno prvi pisateljici izčrpen življenjepis. Zlasti je to zanimivo za sedanji čas, ki je v mnogih ozirih soroden prvi dobi našega narodnega prebujanja (1848—1868). — Josipina Turnograjska, rojena Urbančičeva, je bila poznejša žena narodnega buditelja dr. Lovra Tomana. V svoji kratki dobi življenja (1833—1854) je napisala za »Slovensko Bčelo« in Razlagovo »Zoro« marsikako povestico v duhu romantike, ki je takrat preplavaljala ves evropski literarni svet. To so bile pri nas prve povesti za Ciglarjevo »Srečo v nesreči«. Pozna se jim vpliv tujine, a zrastle so na domačih tleh in iz njih sije žarko rodoljublje, gibalni motiv one dobe. Bila je prava slovenska žena petdesetih let in na vsak način umetniška duša, ki bi se bila sprico svoje globoke izobrazbe v poznejših letih gotovo leno razvila. Pieteta je zahtevala, da se je rešila pozabljena predhodnica naše velike literarne mladine in bolj kot kdaj bomo danes razumeli prvo dobo naše romantike. Življenjepis je izčrpen in pisan lepo. Pridrajane povestice moramo seveda vzeti kot študij in jih meriti z merilom takratne dobe. —ar.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Gledališka predstava na II. mestni deški šol. v Ljubljani. V nedeljo 7. m. smo imeli v naši telovadnici tekem letošnjega šolskega leta že v tretje priliko opazovati, kako čvrsto se znajo obračati naši učenci na gledališkem odru. Priredili je ta dan tov. Vilem Deržaj s svojimi učenci dve Stritarjevi enodejanki: »In na zemlji bodi mir ljudem!« ter »Županov sin«. Vsi šolarji so igrali svoje vloge vrlo dobro ter so bili tudi izborno kostumirani, kar je na mnogobrojno navzoče občinstvo kaj ugodno vplivalo. Seveda je imel omenjeni tovariš s to prireditvijo izredno veliko truda; saj je poleg naštudiranja in režije sestavil sam gledališki oder ter naslikal primerne kulise. Za to njegovo veliko požrtvovalnost zasluži v polni meri zahvalo in javno priznanje. Čisti dobiček prostovoljnih doneskov se pa porabi vsled sklepa učiteljstva za podporo revnih učencev tukajšnje šole v smislu načel »Podmladkovega delovanja«.

—po Šolska mladina v Odrancih pri Baltincih je proslavilo dan 17. decembra s šolsko prireditvijo. Spored: 1. Petje. 2. Deklamaciji: Domovina in Slovenka sem. 3. Dvogovori: Pripovedke o nosku, Ciciban poslušaj očetovo uro. Razgovor ob potoku. 4. Snegulčica (igra). 5. Poklanjanje mladine kralju Aleksandru (živa slika). 6. Zaključek z »Lepa naša domovina« in »Bože pravde!« Predstava je bila

jako dobro obiskana. Pri glavni vaji je bila predstava za šolsko deco, vstopnine prosta! Za odrasle se je pa pobirala vstopnina 1 Din. Nabralo se je 188 Din, in se tako s tem novcem omogočilo kupiti knjige 11 revnim učencem, 22. decembra se je igra obnovila, učiteljci sta napravili božično drevesce za kojena kinč so prispevale trgovine v Beltincih: Ostere, Klepec, Klemenčič in pekarija. — Šolski deci bosta pač ta dva dneva ostala neizbrisna v spominu. Ob tej priliki so se razdelila darila višjega šolskega sveta revni deci, za kar se uboga deca kar najlepše zahvaljuje višjemu šolskemu svetu. To net je naša odranška mladina prvič nastopila na odru! Rešili so svoje vloge prav dobro posebno gozdar in Snegulčica! Tudi palčki so bili dobro podkovani v vlogi, a manjkalo je pač potrebnih kostumov! — Kmalu bo odranška šolska deca zopet na odru pripravila se igra »Kralj Matjaž«.

—po Studenci pri Mariboru. Tukajšnja dekliška osnovna šola je uprizorila prvič na Miklavžev večer dne 6. decembra in drugič na ponovno željo občinstva na Štefanovo, dne 26. decembra v Narodnem gledališču v Mariboru ljubko petdeanko »Snegulčica«. Obakrat je bilo gledališče nabito polno, povrh pa je mnogo posetnikov moralo oditi brez vstopnic. Za uprizoritev je vladalo v mestu in okolici veliko zanimanje; med mladino je bila dnevna govorica le o Snegulčici, hudobni kraljici in lepem vitezu ter o dobrih palčkih. Pri razkošni gledališki opremitvi ter pri bajnih lučnih efektih je igrice res zelo učinkovala, pa tudi dekleta so nastopile s tako sigurnostjo in neprisljenostjo, da ni bil je gmotni uspeh kljub precejšnjim stroškom nepričakovano ugoden, temveč je tudi v moralnem oziru uspela igra nadvse lepo — Slične mladinske prireditve so izredno vzgojnega pomena za sodelujoče in prisostvoječe. Otrok je otroku dovtetnejši, mu bolj zapupa, ga bolj razumeva, mu sledi z večjim zanimanjem in z bolj kritičnimi očmi nego odraslemu, ki ga daleko ne doseže. — Pa tudi praktičen uspeh te prireditve se opaža pri učenkah. V njih se vzbujta razumevanje in zanimanje za slične predstave, za koje pre ni bilo interesa; prav pridno jih posečajo ter se o njih poteku razgovarjajo in si pri tem ustvarjajo svoje vzore in boje. — Pot se pričinja viti iz ulice in ceste navzgor v kulturno smer ki blaži duha in srce.

—po Šolski oder (Šmartno na Polu) Šele pred šestimi meseci so bili zabiti prvi zrebli za potrebni gledališki oder in že se je odigrala na kraljevo in v nedeljo nato tretja mladinska igra. Prva je bila »Snegulčica« v okrašeni obliki, druga »Laznjiva Milena«, ki se je celo ponovila na slovenbištrškem odru pred dvakrat popolnoma razprodano hišo. Občinstvo je mlade diletante bogato nagradilo, za kar bodi ob tej priliki še enkrat izrečena javna zahvala. Tretja pa presega vse dosežanje. Uprizoril se je »Kralj Matjaž«. Kdor pozna to igrice, bo dejal, da je za Pohorje na vsak način pretežka. Reči se pa mora, da so malčki v vsakem oziru pogodili ter da je bila kakor scenerija, tako tudi petje in godba na svojem mestu. S to igro je naš šolski oder napravil velikanski korak naprej. Občinstvo je v nabito polni dvorani vztrajalo do konca in to ni malo ako se pomisli, da je predstava trajala tri ure. Scenerijo je izvršil slikarski mojster gospod Ačko iz Slovenske Bistrice. Naj mu bo izrečena tem potom toplja zahvala.

—po Štore pri Celju. V letošnjem Božiču je tudi štorska šola priredila za svoje šolarje božičnico. Prišlo je tukajšnji gospod nadučitelj Ljud. Potočnik porabil, da je v obilnem številu zbranim staršem v svojem nagovoru za novoletnico položil na srce nekaj vzgojnih načel in naukov. Vršile so se razne igrice otroškega vrta in učenci oblikatne šole pa so nastopali kot deklamatorji in pevci. Vsak nastopajoči učenec je svojo nalogo dobro izvedel, istotako tudi pevski zbor, ki ga je izvežbal g. učitelj Anton Zdošek. Prireditev se je zaključila z živo sliko pri božičnem drevesu in z razdelitvijo daril. Učenci so dobili vsak nekaj jestvin, šolskih potrebščin in par učencev tudi nekaj obleke. Prireditev je posebno v moralnem oziru zelo dobro uspela.

—po Sv. Jurij na Pesnici. Tako veselih počitnic se naša šolska mladina ni imela kot so bile ravno kar pretekle. Naš okrajni glavar g. dr. Lanjšič je bil poslal tukajšnji obmejni revni deci obilno in lepo božično darilo: 115 komadov perila in obleke. Tudi nekatere mariborske tvrde so prispevale k božičnici naše obmejne šole. Izmed teh so se odlikovale: Cirilova

tiskarne (200 zvezkov), Zlata Brižnikova (50 zvezkov), Korman v Gospodski ulici (številni in izborni okraski za božično drevo), Leopold Gusel, Marija Mislav in Ivo Barta. Domačini pa so teknovali pri izradbi modernega šolskega odra s premakljivimi kulisami. Stavila sta ga učitelj Ivan Robnik in Štefan Blažič s sopro-močno vrlih domačih rokodelcev Žunko, Vomer, Klampfer in bratov Pestemer v delavnici šolskega voditelja Ivana Robnika. Naš načelnik kraj. šolskega sveta Franc Vračko, šolski ogleda Franc Hlade, župan Miha Hlade ter posestniki Alojzija Dobač, Ivan Mesarič in Anton Požarnik so darovali večino lesa, naša gostilničarka Alojz in Antonija Vračko sta gostoljubno sprejemala delavce ter skrbela za njih želoдец, Franc Dobač, Ivan in Alojzija Dobač, Franc in Ana Breznar, Fr. Fanel in Fr. Valhar pa so zamakali zaprašena delavska grla. Mamice so pripravljale beli kruh in pecivo, ki se je kar kupičilo pod božičnim drevesom. Domači godci pod vodstvom učitelja Blažiča so brezplačno spremljali po otrocih sijajno sodano »Šiviljo Klaro«, »Siroto«, »Moi dom« in čez teden dni »Nastop starega in novega leta«. Odlični nastop učencev je zaslu-ga učiteljice Mare Pečarjeve, rajski kinč božičnega drevesa in kostumiranje igralcev pa skupno delo učiteljice Pečarjeve ter soprog učiteljev Blažiča in Robnika. Tako so tokrat premožnejši naročili bo-žičnemu možu, naj obišče tudi njih revne bratce in sestrice, kakor velava naš Simon Gregorčič: »Odprj srce, odprj roke, otiraj bratovske solze! Solze v očeh starih in mladih so pričale, da je bil sveti večer posvečen bratstvu, da je v času, ko obvladujeta svet strah in egoizem, ogrev-oval naša srca žarek človekoljubja. In Vam vsem, ki ste k temu pripomogli: naj srčnejša hvala! — Vodstvo obmejne šole Sv. Jurij na Pesnici.

—po Podpeca pri Črni. Kakor lansko leto smo tudi letos priredili zopet na naši šoli »Božičnico«. — Da so nam take prireditve v našem gorskem kraju sploh mogoče smo si lani ustanovili »Podporno društvo za šolsko mladino«, ki prav pridno deluje in tako je tudi letošnji potome veselje in s pobiranjem denarnih prispevkov bila omogočena »Božičnica«. Posebno pa se moramo zahvaliti ravnateljstvu rudnika: The Central European Mines Limited v Mezici, ki je nam tudi letos z lepim darilom 4500 K priskočilo na pomoč. Dne 24. grudnia smo se zbrali starši in otroci v naši šoli, katero so bili otroci prav okusno okinčali. Postavili so tudi božično drevesce. Pod drevescem pa je bila miza polna obložena z darili za naše malčke. Slavnost je otvoril g. učitelj z nagovorom na starše in otroke. Nato pa so nam otroci zapeli nekaj prav ljubkih pesmic. Vmes pa so bile vpletene deklamacije. Nato so se razdelila darila. Obdarovani so bili vsi otroci (84), deloma z obleko, deloma s čevlji. S pesmijo »Lepa naša domovina« in »Bože pravde« smo zaključili slavnost.

—po Barje pri Ljubljani. Tukajšnja šolska mladina je priredila dne 21. t. m. šolsko veselico. Na vzporedi so bile pevске točke deklamacije in igra enodejanka »Čista vest«. Šolska soba nabito polna Barjanov. Na splošno željo se je šolska veselica ponovila v nedeljo, 28. t. m. ob pol 4. popoldne.

—po Barjanska šolska mladina je 28. januarja t. l. priredila šolsko veselico. Peštra, mikavna šegava in podučna je bila ta prireditev. Slišal si deklamirati »abecednikarje«, kakor tudi druge učence iz višjih razredov. Kritizirati ni bilo časa, ker prizori so se vrstili drug za drugim skoro prehitro in dovršeno, da si nehote čakal še na kai novega. Kot »variatio delectat« je nastopila mladina s pesmimi vzete največ iz »Zvončka«. Odpele so se brez treme in videti je bilo, da mladina ni »naguljeno« nastopila temveč pazila na taktiko in spoštovala dinamiko. Prireditev je zaključila enodejanka »Čista vest«. Taki nastopi mladine so neobitna deistva, da našo domovino čakajo še lepi dnevi. Da je bila prireditev v moralnem oziru na dobrem višku, naj dokaže to dejstvo — polna šolska soba staršev. Prireditvi je prisostvoval g. mestni šolski nadzornik Hočevar in precejšnje število tovarišev in tovarišev (16) iz Ljubljane in okolice. Celo oddaljeni Tomiščeli je bil številno zastopan. Za prireditev in novo scenerijo je skrbelo barjansko učiteljstvo.

Ljudska predavanja.

—po Šolsko vodstvo na Bukovšci je priredilo nedeljo po maši dne 21. januarja predavanje. Predaval je učitelj L. Orel. Tema je bil: 1. Gospodarstvo pred vojno.

2. Gospodarstvo po vojni. Obravnaval je položaj vseh slojev pred svetovno vojno ter primerjal sedanjemu s'la težkemu stanju, kojega vzroke so veliki uvoz, zaostala produkcija, špekulacije z dinarom itd. — Poslušalce je končno seznanil z borznim aparatom, kar jih je sila zanimalo.

Naša gospodarska organizacija.

—g. Članarina in darila na učiteljski konviktu na račun enomesečne plače: Friderik Repovž 10 Din; Fran Trost 10 Din; Pavel Plesničar 5 Din; Josip Ambrožič 5 Din; Jakob Dimnik 10 Din; vsi s l. mestne deške osnovne šole v Ljubljani — Lijana Kobač, učiteljica na Vrhniki 15 Din. Hvala!

—g. Darila »Učiteljskemu konviktu« v Ljubljani, 7% obveznice državnega investicijskega posojila (s kuponji od meseca marca 1923. dalje): Stanko Žagar, učitelj na Dobravi pri Kropi, 2 à 100 Din; (s kuponji od meseca septembra 1922. dalje): Marija Franke-Kotnikova, učiteljica v Doberniču, 1 à 100 Din; skupaj 3 obveznice à 100 Din in prei izkazanih 65 obveznic à 100 Din — 6800 Din. Srčna hvala!

—g. Darilo »Učiteljskemu konviktu« v Ljubljani. Tovariš Anton Gnuš, šolski ravnatelj v Dolu pri Hrastniku, je izpremenil plačani znesek 250 Din brezobrestnega posojila »Učiteljskemu konviktu« v darilo Iskrena hvala!

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

II. SEJA OŽJEGA SOSVETA UJU POV. LJUBLJANA dne 19. januarja 1923.

Navzoči: Dimnik Ivan, Dostal Rudolf, Fegic Mirko, Gnuš Anton, Jelenc Luka, Luznar Fran, Rus Vilko. — Močnik Peter opravičil pismeno svojo odsotnost.

1. Izpremembe poslovnika UJU pov. Ljubljana. — O tej točki poroča tov. Ivan Dimnik in se sprejmejo sledeči predlogi: a) Učiteljice, poročene z učitelji so članice okrajnih društev, ako plačajo organizacijski davek. Obvezna naročnina na stanovska lista, »Učiteljski Tovariš« in »Popotnik«, zanje odpade dotlej, dokler ne dosežejo popolne enakopravnosti v plači z neporočenimi učiteljicami. Z učitelji poročene učiteljice plačajo samo organizacijsko članarino centrali t. j. 20 Din in pa članarino, ki jo določijo domače okrajno društvo za vsakega člana. Ker te učiteljice ne bodo več dobivale stanovskih listov, temveč samo njihovi možje, odpade s tem tudi možnost zamenjave za »Zvončka«. Za učiteljice, ki se poročijo tekom leta, velja ta določba šele s 1. januarjem prihodnjega leta, ker bi obračunanje med letom povzročilo samo zmedo. b) Upokojencem se glede na njihov materialni položaj olajša članarina na ta način, da se smatrajo članom okrajnih društev, ako so naročniki »Učit. Tovariša«. Enaka določba velja za učiteljice ženskih ročnih del in za otroške vrtinarice. — Vsi ti sklepi so bili sprejeti z naknadnim odobrenjem širjega sveta in delegacije.

2. Osrednja Zveza javnih nameščencev in upokojencev v Ljubljani. — Tov. R. Dostal poroča o sejah O. Z., kaj je ta storila v zavezi gmotnega položaja, o nameravanem javnem shodu državnega uradništva in o zadnji seji širjega odbora O. Z., kjer je referiral neki zunanji delegat in skušal pridobiti centralo za sklep domače organizacije, da izstopi vse držav. uradništvo v protest proti zavlačevanju zboljšanja gmotnega položaja iz vseh narodnih kultur, in karitativnih društev. Z nekaterimi drugimi odborniki se je izjavil tudi zastopnik učiteljstva proti tej nameri z motivacijo, da bi tak sklep stvari gotovo prav nič ne koristil, narodnemu prosvetnemu delu pa neizmerno škodoval. Predlog je na omenjeni seji propadel. Neugoden utis je napravila konstatacija dotičnega zunanjega člana referenta, da se je učiteljstvo njegovega okraja temu sklepu že pridružio. — Zato sklene ožji sosvet, da opozori naše organizirano članstvo, naj v podobnih zadevah potom svojih okrajnih društev stopi v stik s poverjeništvom, predno se pridruži tako pomembnim in dalekosežnim sklepom.

3. »Popotnik«. — Tov. M. Fegic poroča glede izhajanja »Popotnika«. List naj izhaja na vsaka 2 meseca in sicer v lanskem obsegu.

4. Volitve v višji šolski svet. — Poroča se, da nekaterim šolskim vodstvom še niso bile dostavljene glasovnice. Glede na to, da termin za volitve že poteka in da bo mogoča volitev vsem volilnim upravičencem, se sklene storiti korake, da se volilni termin primerno podaljša.

5. Tolminski učiteljskišniki naprošajo našo organizacijo za dopošiljanje stanovskih listov. — Se jim ugodl.

6. Zaveza stanarine in kuriva. — Ljubljanskemu učit. društvu se na tozadevno vlogo pojasni, da so se s strani poverjeništvu že napravili vsi potrebni koraki.

7. Jančičeve risarske predloge. Ljubljansko učit. društvo se obrača z vlogo, naj bi mestni